

ЩОДО РЕЦЕНЗІЇ НА ВИСНОВОК СУДОВОГО ЕКСПЕРТА ТА ПРАВОМІРНОСТІ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В СУДОЧИНСТВІ

О. В. Круть,
радник юридичної
і патентної фірми
«Грищенко та партнери»

Дослідити цю проблему в її розвитку мене спонукало повідомлення 8 вересня 2011 р. на сайті Українських національних новин (як і на багатьох інших) про те, що суддя Печерського районного суду м. Києва Р. Кіреєв при розгляді справи за звинуваченням Ю. Тимошенко постановив залучити до кримінальної справи рецензії Харківського та Дніпропетровського науково-дослідних інститутів судових експертиз на висновки експертного дослідження (висновки спеціалістів), виконані ТОВ «Центр судових експертиз «Альтернатива». При цьому самі висновки експертного дослідження до справи не були долучені. Ці дії підтвердили практику, яка склалася останніми роками, коли слідчий, рідше суддя, не маючи жодних аргументів для спростування чи можливості поставити під сумнів висновок судової експертизи чи висновок експертного дослідження, використовують для цього рецензію на цей висновок.

Чим же, власне, є рецензія? Рецензія (від нім. *rezension*, від лат. *recensio* – огляд, оцінка) – аналіз, розбір, деяка оцінка публікації, твору або продукту, жанр газетно-журнальної публіцистики та літературної критики. Рецензія може стосуватися матеріальних речей (прилади, аксесуари, побутова техніка), комп'ютерних технологій, художньої літератури, музики, фільмів, комп'ютерних ігор. Рецензувати можуть також поточні події, громадські заяви і т. ін.

Рецензування є процесом, завдяки якому вчені оцінюють роботи своїх колег, які були опубліковані в науковій літературі.

Мета рецензування – упевнитися і, в необхідних випадках, домогтися від автора дотримання стандартів, прийнятих в конкретній області науки або науці в цілому. Публікація досліджень або творів, що не пройшли рецензування, часто сприймається професіоналами в багатьох галузях з недовірою.

Рецензування висновків судових експертиз використовується впродовж усього існування судових експертних установ Міністерства юстиції. Основною метою здійснення рецензування було і є встановлення відповідності проведеного дослідження існуючим та використаним методам і методикам, правильності оцінки отриманих результатів дослідження, дотримання вимог процесуального законодавства, що регламентує проведення експертного дослідження.

В Положенні про організацію рецензування висновків судових експертиз у науково-дослідних установах судових експертиз Міністерства юстиції України вказується, що рецензування висновків – основна форма внутрішнього контролю за якістю експертної роботи науково-дослідних інститутів судових експертиз Міністерства юстиції України та їх відділень.

Метою рецензування висновків є постійне вдосконалення професійної майстерності експертів, поліпшення якості, підвищення наукової обґрунтованості висновків та їх доказового значення, виявлення на підставі узагальнень шляхів усунення недоліків і розробка та впровадження найбільш досконалих методик дослідження [1].

До 2003 р. рецензії на висновки судових експертів з іншою метою, ніж вказаною в Положенні, не використовувалися. Як тоді, так і тепер в жодному процесуальному кодексі, в жодному законі України, в тому числі Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Законі України «Про судову експертизу» така процесуальна дія, як рецензування висновків судових експертиз, відсутня. Як відсутній і

Досліджується сутність рецензії на висновки судового експерта як особистої думки рецензента, яка не може бути підставою для обґрунтування сумнівів щодо висновку судової експертизи.

Ключові слова: докази, висновок експертизи, рецензія

такий процесуальний документ, як рецензія на висновок судового експерта.

10 вересня 2003 р. Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова «Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав». Цим стандартом визначено загальні вимоги до рецензування звіту про оцінку майна.

Рецензування звіту про оцінку майна здійснюється на вимогу особи, яка використовує оцінку майна та її результати для прийняття рішень, у тому числі на вимогу судів.

Національний стандарт чітко визначає підстави проведення рецензування, коло осіб, які мають право здійснювати рецензування, форма (письмова) рецензії та вимоги до самої рецензії.

Рецензія, як сказано у цьому Стандарті, не повинна містити власного висновку про вартість об'єкта оцінки. Будь-які судження про вартість об'єкта оцінки, виражені у грошовій формі, можуть відобразитися рецензентом виключно у формі звіту про оцінку майна, складеному у повній формі відповідно до вимог національних стандартів [2]. Тобто рецензія не може замінити власне висновок про оцінку майна.

Пункт 2.1 Положення про організацію рецензування висновків судових експертиз у науково-дослідних установах судових експертиз Міністерства юстиції України вказує, що рецензія повинна містити розгорнуту характеристику кожного з вивчених висновків з точки зору дотримання експертом законодавчих, інших нормативно-правових актів щодо структури і змісту висновку, а також аналіз і оцінку проведеного дослідження з точки зору його відповідності сучасним можливостям даного виду експертизи і методичним рекомендаціям, що стосуються її проведення, використання сучасної інструментальної бази.

Відповідно до цього положення рецензент повинен оцінити правильність та обґрунтованість вибору схеми дослідження, методів та методик дослідження, логічну послідовність викладу, взаємозв'язок між окремими етапами дослідження, виділення та вибір ознак, їх достатність для висновку, якість та наочність приведених ілюстрацій.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Положення про організацію рецензування висновків судових експертиз у науково-дослідних установах судових експертиз Міністерства юстиції України. Затверджено наказом Міністерства юстиції України від 26 грудня 2000 р. № 65/5 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>

Рецензія — це суб'єктивна думка рецензента, яка базується на певних об'єктивних даних, викладених у висновку судового експерта. З метою усунення суб'єктивізму в рецензії в системі експертних установ Міністерства юстиції як Радянського Союзу, так і незалежної України існувала процедура розгляду рецензій та врахування результатів рецензування в експертній практиці.

Так, кожна рецензія, яка виконана в експертній установі, повинна бути обговореною у відповідному структурному підрозділі цієї установи. Це ж стосується й рецензій, які надходять з інших експертних установ.

Далі рецензія обговорюється на засіданні відповідної секції науково-консультативної та методичної ради (НКМР) при Міністерстві юстиції України. Лише після обговорення на секції НКМР рецензія або схвалюється, або частково схвалюється, або відхиляється повністю. Експерту, висновки якого рецензувалися, вказується окремим рішенням на усунення виявлених під час рецензування недоліків. Протокол засідання секції НКМР направляється в усі експертні установи.

При цьому слід зазначити, що виявлені під час рецензування недоліки експерт може врахувати та не допустити тільки у висновках судових експертиз, які він виконуватиме в майбутньому.

Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна дійти таких **висновків**:

- рецензія на висновки судових експертиз та висновки експертного дослідження не є процесуальним документом;
- рецензія — це особиста думка рецензента з приводу висновку судових експертиз та висновку експертного дослідження;
- рецензент не несе ніякої, крім моральної, відповідальності за складену ним рецензію;
- метою рецензування висновків є постійне вдосконалення професійної майстерності експертів, поліпшення якості, підвищення наукової обґрунтованості висновків та їх доказового значення, виявлення на підставі узагальнень шляхів усунення недоліків і розробка та впровадження найбільш досконалих методик дослідження.

Круть А. В. Относительно рецензии на вывод судебного эксперта и правомочности ее использования в судопроизводстве

Исследуется сущность рецензии на выводы судебного эксперта как личного мнения рецензента, которая не может быть основанием для обоснования сомнений в отношении выводов судебной экспертизы.

Ключевые слова: доказательства, выводы экспертизы, рецензия

Krut Alexander. In relation to a review on the conclusion of judicial expert and legitimacy of its use in the legal proceeding

The essence of review on the conclusions of examination, as the personal opinion of reviewer, which can not be the ground for doubts in regard to the conclusions of judicial examination, is spotlighted in the article.

Key words: proofs, conclusions of examination, review